

De weem van Huizinge

“Wij willen thans de woning van den pastor, de weeme, gelijk zij oudtijds genoemd werd, met een bijzonder doel in oogenschouw nemen”. Met deze zin nodigt Dr. G.A. Wumkes in 1904 de lezer van zijn proefschrift uit, huis en hof van een Groninger predikant te betreden.¹

In hoofdstuk VII, 'Uit het predikantsleven', schetst Wumkes de plaats van de predikant in kerk en samenleving. Door door de beschrijving van de oude weem van Westeremden krijgt men ook “een aanschouwelijk beeld van het oude pastorale leven tusschen Eems en Lauwers, van de maatschappelijke zijde gezien en [komt men] tot het besluit dat de Ommelander pastor tevens heereboer was.” De Westeremder pastorie werd in 1912 afgebroken, het middeleeuwse deel van die te Huizinge nog in 1953. In het *Groninger Landbouwblad* beschreef destijds G.A. Brongers (1917-2002) te Middelstum het oude deel van de Huizinger pastorieboerderij als een bouwwerk met muren van 0,75-0,95 m dik, opgemetseld van klooster-

stenen, met een buitenwerks grondvlak van ca 13,60 x 6,70 m waarin een sael en een opkamer. Onder de laatste ruimte was een kelder met gewelven.

De sael met in de voormuur een aantal diepe hoge nissen, had een oppervlak van ca. 8 x 5,5 m en was 5,5 m hoog, de opkamer mat 4 x 5 m en had evenals de sael een grote schouw in de zijmuur.

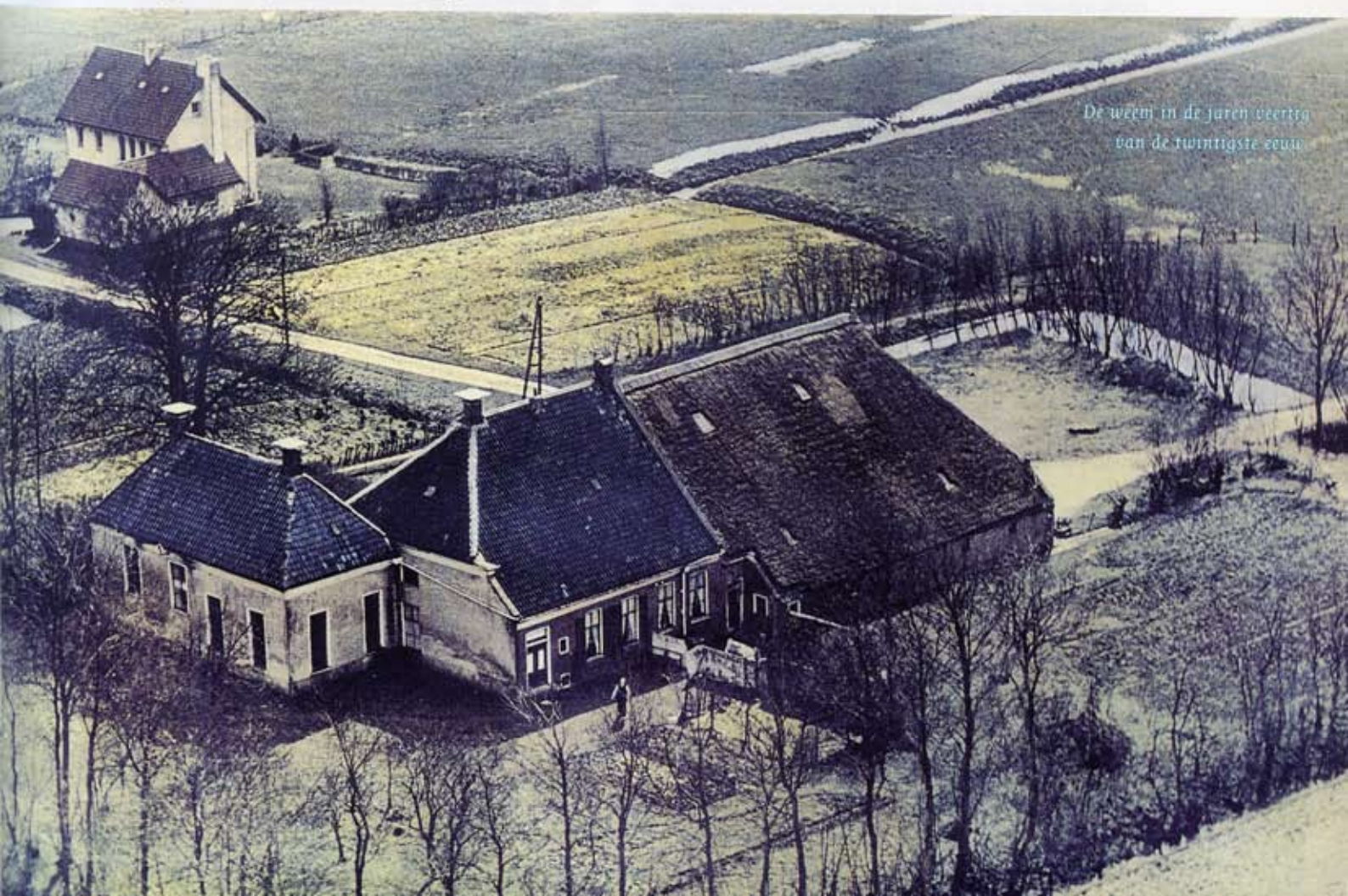
Toen bij de afbraak twee over elkaar heen gelegde houten vloeren waren verwijderd, kwam een plavuizenvloer tevoorschijn met tegels van 13 x 13 x 3 cm in geel en donkergroen. In de kelder bevonden zich een grote nis en een kaarsennis in de muur; de vloer bestond uit plavuizen van een tamelijk groot formaat.

Het schilddak was in goede staat, maar niet meer geheel oorspronkelijk, zoals uit verbouwingssporen viel op te maken.

In de kerkvoogdijboeken van de kerk van Huizinge wordt in de negentiende eeuw herhaaldelijk melding gemaakt van reparaties en verbouwingen aan de pastorie.² Wat betreft het middeleeuwse deel zijn de volgende werkzaamheden genoteerd: in 1823 werd een houten vloer in de sael gelegd en in 1828 in de studeerkamer, de opkamer. In mei 1831

¹ G.A. Wumkes, *De Gereformeerde kerk in de Ommelanden tussen Eems en Lauwers (1595-1796)*. Groningen 1904.

² Groninger Archieven, Kerkarchieven Huizinge.

De weem in de jaren veertig van de twintigste eeuw

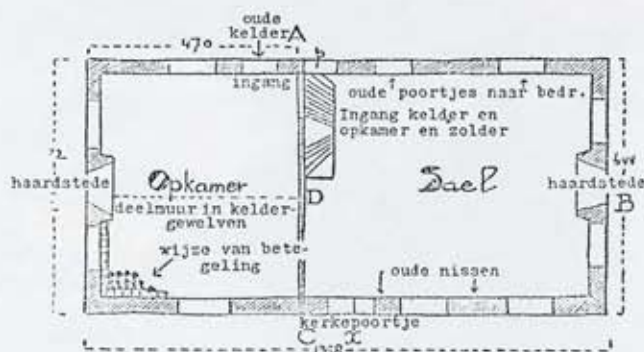
De weem in
1926.

werd de zaal groen geverfd en verlakt en in april 1834 werd er een nieuwe zolder onder de stenen zolder op de studeerkamer gelegd. In 1835 zijn er nieuwe ramen in de zaal aangebracht en één nieuw venster in de studeerkamer. Op 27 april 1839 werden de zware schoorsteenpijpen afgehakt, "die levensgevaarlijk waren" en werden er nieuwe geplaatst. Het dak van de pastorie was in die tijd ook slecht. Toen de kerovoogdij plannen maakte om de toren te verbouwen, protesteerde ds. J.B. Snoek, bewoner van het huis van 1826 tot aan zijn dood in 1846 hiertegen. In een geschrift stelde hij dat de kap van de pastorie zo zwak was, dat "de bewoners derzelve telkens bij iederen storm vreezen dat dezelve naar beneden storte".³ In 1858 werd de pastorie vertimmerd. Zo werd het gehele middengebouw vernieuwd, evenals de ramen in de studeerkamer en de kap van het dwarshuis. Het huis werd ook bepleisterd. Wellicht had het oude huis oorspronkelijk topgevels die mogelijk bij deze verbouwing werden verwijderd. Het neoclassicisme had immers een zekere voorkeur voor wolf- en schilddaken.

Bij de weem lag een dobbe of viskenij, die in de twintigste eeuw werd gedempt. In de nieuw aangelegde tuin liet ds. Snoek voor honderd gulden een kapel of landhuis bouwen. De daarvoor opgeworpen lage heuvel is nog in de verwilderde tuin aanwezig.

In onze provincie zijn veel wemen afgebroken, maar misschien bevatten een aantal pastorieën nog middeleeuwse resten. De wemen van Eexta, Solwerd en Warffum zijn gespaard voor de slopershamer. In Wetsinge is bij de restauratie van de weem achter pleisterwerk en betimmering weer een middeleeuws steenhuis tevoorschijn gekomen.⁴ De neoclassicistische pastorie van Middelstum is deels gefundeerd op de kelder met gewelven van de in 1876 afgebroken weem. In Westeremden heeft kunstschilder Helmantel de oude priesterbehuizing fraai gereconstrueerd. Al met al zijn er jammer genoeg maar weinig plaatsen meer waar men gevolg kan geven aan de uitnodiging van Wumkes "de weeme met een bijzonder doel in oogenschouw te nemen".

Plattegrond van de weem van Huizinge, tekening van G.A. Brongers uit 1953.

Aanbevolen literatuur:

- R. Meischke en M.C. Scheers, 'De pastorie te Warffum'.
Jaarboek Monumentenzorg 1990, 99-126.
Evert Westra, 't Weemhoes, het verhaal van de oude Groninger
Pastorieboerderijen, uitgegeven in eigen beheer.

Over de auteur:

Reint Wobbes (Torenstraat 10, 9992 TZ, Huizinge, 0595 - 551 828) is al jarenlang actief voor de Stichting Oude Groninger Kerken. Hij heeft over diverse onderwerpen uit de geschiedenis van Groningen en haar kerken gepubliceerd.

3 Wim Faber en Reint Wobbes, 'De torenbouw van Huizinge'. *Groninger Kerken* 5de jaargang, nr. 3-4 (1988), 91-95.
4 Veel Groninger dorpen hebben een weem gehad. Voorbeelden zijn onder andere Bedum, Stedum, Wirdum, Zandeweer en Loppersum. Zie hierover ook de *Nieuwe Groninger Encyclopedie* deel 3. Groningen 1999, 972.